1643 - Torstenssons Krig - 1645

Lennart Torstensson

Lennart Torstensson

Lennart Torstenson, (skrev sitt namn Linnardt Torstenson), född 17 augusti 1603 på Forstena, död 7 april 1651 i Stockholm, var en svensk greve och militär. Han blev överstelöjtnant 1628, överste 1630, general 1632, riksråd och fältmarskalk 1641. Dessutom blev han generalguvernör i Västergötland, Dalsland, Värmland och Halland och han anses vara en av sin samtids mest framgångsrika fältherrar.

Den 31 augusti 1641 utnämndes han till fältmarskalk och generalguvernör i Pommern. Trots att han redan tidigt var segelfärdig, kvarhölls han dock hemma av sjukdom långt in i september. Torstensons befälstid, 1641–45, var en framgångsrik tid i Sveriges krigshistoria. Han fick ofta problem med sina trupper, som på grund av utebliven sold hotade med myteri. Torstenson genomförde trots de miserabla förutsättningarna flera framgångsrika fälttåg. Fälttåget 1642 förde honom genom Brandenburg och Schlesien in i Mähren, där den ena fästningen föll efter den andra, främst bland dem Olmütz. På eftersommaren 1644 tågade han åter till Tyskland, överföll och förstörde i spetsen för sitt rytteri det fientliga kavalleriet mellan Niemeck och Jüterbog (23 november, se slaget vid Jüterbog) samt stod i början av 1645 åter i ett kejserligt arvland, Böhmen. Segern i slaget vid Jankow den 24 februari 1645 (g.s.) öppnade för honom vägen till Wien. Efter att ha dragit sig tillbaka till Sachsen lämnade han, då hans egen sjuklighet alltmer tog överhanden, slutligen armén (i december 1645) och återvände till Sverige senhösten 1646. Under det sista skedet av sitt liv, 1648–1651, innehade Torstenson den viktiga posten som generalguvernör över gränsprovinserna Västergötland, Dalsland, Värmland och Halland.

Torstenssons Krig

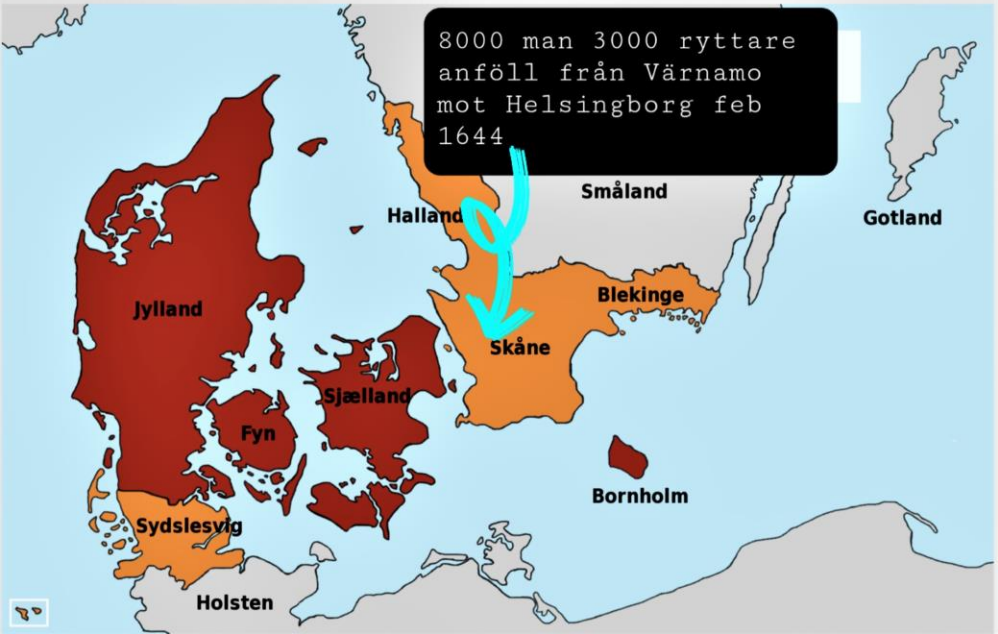

Torstensons krig kallas kriget mellan Sverige och Danmark-Norge mellan 1643 och 1645. Kriget anstiftades av Axel Oxenstierna med målsättningen att häva den danska Öresundstullen och göra strategiska landvinningar för att försvåra framtida danska anfall mot Sverige. Den svenska krigsplanen gick ut på att ockupera Danmark och Skånelanden; Norge berördes inte av planen. Den svenske fältmarskalken Lennart Torstenson skulle dra sin armé ur striderna mot de kejserliga trupperna i Tyskland och anfalla norrut upp genom Jylland. Fältmarskalk Gustav Horn skulle samtidigt anfalla söderut från Sverige och inta Skåne från Småland. När områdena hade tagits skulle härarna marschera över de danska öarna till Köpenhamn. I slutet av september 1643 fick Torstenson sina order, och han avmarscherade omedelbart norrut med c:a 16 000 man. Det lilla fästet Kristianspris utanför Kiel stormades, och snart var Holstein i svenska händer. 1644 var Jylland i svenska händer.

Torstenssons Krig

Området med olika årtal när detta blev under svensk kontroll.
1645 Freden i Brömsebro. Halland erhålls på 30 år.
1658 Freden i Roskilde och Halland övergår utan tidsperiod till Sverige i annat fall hade Halland återgått till Danmark 1675.
1643 anföll Sverige från Södra Jylland och fick en enkel uppgift. Jylland blev ockuperat. Fyn försökte svenskarna ta, men det lyckades inte.

Sjöslaget vid Kolberger Heide

Torstenssons Krig

Sjöslaget vid Kolberger Heide var ett sjöslag under Torstensonskriget där Sverige och Danmark ställdes mot varandra. Den danske kungen Kristian IV sårades under slaget. Den danska flottan utgjordes av 40 skepp med cirka 927 kanoner och den svenska flottan bestod av 34 skepp med cirka 1018 kanoner samt 7 brännare. I juli låg huvuddelen av den svenska flottan till ankars utanför och något öster om Fehmarns norra udde, efter att ha intagit Fehmarn, då danska flottan, som kom från Öresund för god vind, blev synlig klockan 9 på morgonen. Det var första gången sedan Nordiska sjuårskriget och efter lång tids danskt välde i Östersjön som de två ländernas flottor skulle mäta krafter i en större drabbning. Fleming satte segel, men höll sig fortfarande norr om Fehmarn i avvaktan på vad danska flottan skulle göra. Då denna vid 12-tiden var nära, satte Klas Fleming kurs västvart. Chistian IV som befann sig på sitt flaggskepp Trefoldigheden, blev under striden träffad av en granatskärva och föll blödande omkull och man trodde han var död. Han reste sig dock strax och uppmanade till fortsatt kamp, men han hade förlorat synen på sitt högra öga. Striden försiggick uteslutande medelst en primitiv artillerield: ammunitionsutdelningen var i svenska flottan endast 30 skott per kanon. Denna omständighet och fartygschefernas brist på övning förklarar de ringa förlusterna, och att slaget blev oavgjort. Inget avgörande hade kommit till stånd av striderna. Den danska flottan lyckades dock genom de efterföljande manövrerna spärra in den svenska flottan i Kielfjorden. Inspärrningen varade en hel månad, men den 1 augusti lyckades svenskarna, under amiral Carl Gustaf Wrangel, smita ut i Östersjön. Den danske amiralen Peder Galt fick bära skulden till detta och blev dömd till döden. Det danska riksrådet lät dock benåda honom, men kungen ville inte låta honom slippa undan och han blev därför slutligen avrättad.

Torstenssons Krig

Sjöslaget vid Femern stod mellan svenska och danska flottstyrkor under Torstensons krig och är en av den svenska marinens största segrar någonsin. Av 37 skepp förlorade den svenska sidan bara ett skepp, Swarte Arent, ett gammalt holländskt fartyg. Av 17 danska fartyg sänktes eller erövrades samtliga utom Pelikanen och Lammet. Danskarna förlorade tolv fartyg, varav tio togs som priser. Ett hundratal man miste livet och ca 1 000 man togs till fånga. På svensk sida förlorades bara fartyget Swarte Arent, men besättningen räddades. Totalt stupade bara 59 personer på den svenska sidan. Segern var en av de största i Kungliga flottans historia.

KRISTIAN IV

Kristian IV, da. Christian 4., född 12 april 1577, död 28 februari 1648, var kung av Danmark och Norge 1588–1648. Han var son till Fredrik II av Danmark och Sofia av Mecklenburg. Kristian valdes till tronföljare 1580 och var vid faderns död 1588 knappt elva år. Riksrådet tillsatte därför en förmyndarregering som bestod av fyra riksrådsmedlemmar. Han erhöll en ganska vårdad uppfostran,

Ekonomiskt sett förde Kristian IV en affärsmässig politik. Han gav handelsmonopol till handelsstäderna, upprättade det isländska, det grönländska och det ostindiska handelskompaniet, och 1616 förvärvade han kolonin Trankebar.

Flottan byggdes kraftigt ut, men Danmark lyckades aldrig få ihop en bondehär som kunde jämställas med den svenska. Kalmarkriget 1611–1613, som fördes med dyrt betalda legosoldater, gav inte något resultat, då de båda länderna var jämbördiga i militär styrka, och Kristian fick uppge sina ambitioner på att återupprätta unionen med Sverige. Även om Kristian IV:s regeringstid präglades av militära nederlag och ekonomisk tillbakagång, anser många danskar att denna period var en guldålder. Detta beror inte minst på de många städer som han anlade på sin tid: Christianshavn samt Kristianstad i Skåne. Under kung Kristian IV:s 60-åriga regeringstid fick han sammanlagt 23 barn, efter vad man känner till. Åtta av Kristians barn dog som små. Hans äldste son, arvtagaren prins Kristian, dog 1647.

Föräldrar Fredrik II
Sofia av
Mecklenburg